

ВИСОКА ПОСЛОВНА ШКОЛА
СТРУКОВНИХ СТУДИЈА – БЛАЦЕ
Часопис из области економије, менаџмента и
информатике „БизИнфо“
Број 2/2010, стр. 79-85
Адреса: Краља Петра I, бр.70, 18420 Блаце

ЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

ECONOMIC POLICY OF THE EUROPEAN UNION

Јасминка Ђуровић, Срећко Радоичић
Висока пословна школа струковних студија, Блаце

Резиме: Државе чланице Европске Уније, сходно члану 4 Уговора о Европској Унији имају обавезу да следе економску политику засновану на тесној координацији политике земаља чланица, унутрашњем тржишту и утврђивању заједничких циљева. Оне економску политику сматрају питањем од заједничког интереса, те стога стратегије развоја економије, и економске политике координирају на нивоу Савета Европе. Са формирањем Економске Монетарне Уније (ЕМУ), у јануару 1999, расте потреба за координацијом, посебно у буџетској политици, јер је усклађеност финансијске са новчаном политиком Европске Централне Банке интерес свих и у интересу свих.

Кључне речи: економска политика, ЕУ, Европска Монетарна Унија

Summary: The Member States of the European Union, under Article 4 of the Treaty on European Union have an obligation to pursue an economic policy based on close coordination policies of member states, internal markets and setting common goals. They consider economic policy as issue of common interest, and thus coordinate development strategies and economic policy at the Council of Europe. With the establishment of the Economic Monetary Union (EMU) in January 1999, there are increasing need for the coordination, especially in budgetary policy, because compliance with the financial monetary policy of the European Central Bank represents interest of all and in the interest of all.

Keywords: economic policy, the EU, the European Monetary Union

УВОД

Креирање економске политике у Европској Унији, а то је још више изражено у Економској Монетарној Унији, биће успешно само ако се заснива на заједничким принципима политичког уређења. Економско-политичка традиција земаља чланица веома се разликује у погледу односа између тржишта и државе. У Француској, на пример, још од времена Зана Колбера, постоји дуга традиција централизованог управљања привредом, која се заиста једино полако може потиснути. Велика Британија, с друге стране још од времена премијерског мандата Маргарет Тачер, следи курс чистог либерализма у привреди. У Немачкој, бар у теорији, у домену политичког уређења узор представља схватање Лудвига Ернхарта, односно концепт социјално тржишне привреде и ако у пракси недостаје орјентација према глобалном привредно-тржишном концепту¹.

Због тога треба оценити као позитивно то што је ЕУ у Уговору из Мастрихта² потврдила своје опредељење за принцип отворене тржишне привреде са слободном конкуренцијом као основом економског уређења Заједнице. То је у складу са економског логиком унутрашњег тржишта, које једноставно речено представља срж ЕМУ. Талас либерализације и дерегулације изазван њеним коначним формирањем утицао је и на друге важне области, као што су телекомуникације, енергетика или саобраћај. То је, наиме, пружило значајан допринос развоју конкуренције и конкурентских односа.

Упркос томе, утицај државе и даље је јак: то показује квота од скоро 50% на нивоу ЕУ ућешћа државе у власништву компанија. Овај проценат се, и поред приватизације у многим земљама, и даље одржава. За државе чланице јавна предузећа и даље представљају инструмент за управљање привредом, али и за обезбеђивање друштвено-политичких циљева. Контрола субвенција од стране ЕУ у области јавне привреде одувек је наилазила на велике потешкоће. Такође, субвенционисање

¹ Timothy Bainbridge The Penguin Companion to European Union- third edition, , Penguin, London, 2003

² The Treaty on European Union (Maastricht Treaty), Maastricht, The Netherlands, 1991.

стариx индустрија које више нису конкурентне у супротности је циљем слободне тржишне привреде.

1. НОВИ ОКВИРНИ УСЛОВИ ПРОИСТЕКЛИ ИЗ ЕМУ

После формирања ЕМУ постало је неопходно да се економска и финансијска политика ускладе са монетарном политиком Европске централне банке, да не би долазило до конфликта између монетарне политике Европске централне банке и националне фискалне политике чланица Европске монетарне уније. Због тога је уговором о Европској заједници предвиђено како координација економске политике³ тако и координација финансијске политике⁴. Решење пакта стабилности и раста, која се односе на ограничење буџетског дефицита, конкретизована су на Самиту одржаном у јуну 1997. године у Амстердаму. Након тога, Комисија је издала уредбе о ”проширеној контроли буџетске политике и контроли и координацији економске политике”, као и Уредбу о ”убрзању и разјашњењу поступка у случају прекомерног дефицита”. Државе чланице су се договориле да средњорочно постигну уравнотежен, или цак суфицитарни буџет, како би могле да савладају нормална коњукурна колебања без прекорачења горње границе дефицита од максимално 3%.⁵

2. НАДЗИРАЊЕ ЕКОНОМСКЕ ПОЛИТИКЕ

Поступком изведеним из члана 99 УоЕЗ⁶ предвиђено је да Савет непрекидно прати економски развој сваке државе чланице и Заједнице као и да надзире усклађеност тог развоја са „Основним правцима економске политике“ које је усвоји Савет⁷. У ту сврху, државе чланице ЕМУ дужне су да Савету и Комисији поднесу такозване „програме стабилности“. Ови програми морају да буду сачињени тако да представљају суштинску основу стабилности цена, као и знашајан раст привреде који омогућава отварање нових радних места. Државе

³ Члан 99 Уговора о Европској Унији (Повеља из Мастрихта)

⁴ Члан 104 Уговора о Европској Унији (Повеља из Мастрихта)

⁵ пп. 2-12.

⁶ Члан 99 Уговора о Европској Унији (Повеља из Мастрихта)

⁷ Basic Principles for Development of Economies, Council of Europe- Departnemt for Discal Relations, 2000

чланице које нису ушеснице у ЕМУ достављају ове податке у виду програма конвергенције, за које важе исти захтеви у смислу програма и садржаја. У колико се не следе поменути „Основни правци економске политике“, Савет може дотичној држави да изрекне правно необавезујуће препоруке. Савет евентуално може да изрекне и „упозорење“, птр нрго што доже до буџетског дефицита који није у складу са средњорочним буџетским циљем. Поступак надзора и координације економске политике претходи поступку контроле стања буџета према члану 104 УоЕЗ⁸. Оба поменута поступка слична су по својој суштини. Санкције које следе у случају не придржавања наведених одредби се, разуме се, разликују. Против чланице Европске монетарне уније, које не поравна дефицит у предвиђеном року, Савет може квалификованом већином да изриче казне, до извесних висина новчане надокнаде . За државе које нису чланице ЕМУ оне се ограничавају на упућивање препоруке за смањивање дефицита, као и на објављивањ те препоруке.

Политика држава чланица први пут је 1999. године контролисана сходну овом поступку. Пре свега, велике државе чланице ЕМУ још увек су далеко од постизања урвнотеженог буџета као средњорочног циља. Ипак успехом у сваком слушају треба сматрати то што ће се дефицит на нивоу Европске монетарне уније додатно смањити и сто квота дугова показује тенденцију пада, након што је послењих 25 година била у јаком порасту. Са 75,4% у 1996. години, она је смањена на 69,6% у 2000 години⁹.

С обзиром на слаб привредни асти и пораст стопе незаполсености, ЕУ је од 1997 године интензивирала координацију своје економске политике и проширила је на нова подручја. Осим огранишења буџетског салда који прописује Пакт стабилности, економска и финансијска политика и даље остају у надлежности националних држава. Уколико поштују захтев Пакта стабилности, оне аутономно могу да одреде државну квоту (обим државних издатака у односу на БНП) и

⁸ Члан 104 Уговора о Европској Унији (Повеља из Маастрихта)

⁹ Annacondia, Fabiola and Walter van der Corput (2003) "Overview of General Turnover Taxes and Tax Rates," VAT Monitor, March/April, pp. 2-12.

ниво државних прихода, структуру државних издатака и прихода, а посебно пореза и доприноса за социјално осигурање. Ипак, чињеница је да су квоте државних издатака и структуре пореза у оквиру ЕУ веома различите.

Државне квоте су се наине кретале у 1997 години између максимума од 62,3% (Шведска) и минимума од 35,1% (Ирска). У просеку, државна квота је на нивоу ЕУ износила 48,3%, што је од прилике просечни ниво из осамдесетих година, али за око 4% мањи од максимума у 1993. години. Структура државних прихода (порези и доприноси за социјално осигурање) се исто тако разликује као и државне квоте¹⁰.

3. ХАРМОНИЗАЦИЈА У ПОРЕСКОЈ ПОЛИТИЦИ

Порези су важан фактор привредне локације и то се посебно односи на опорезивање предузећа. Све оштрија међународна конкуренција у добијању инвеститора приморава државе да изађу на крај уз што мање порезе, и да своје стварне државне задатке извршавају ефикасно. У слушају усклађивања пореских стопа прети опасност од постизања сагласности о удђењу, ако не највишег, оно бар натпросечног нивоа пореских стопа.

Интервенција политике је међутим потребна у случајевима кад нема конкурентских односа у области пореске политике. Значајан је у том смислу предлог који је поднео комесар ЕУ Монти (децембар 1997) предлог по коме се предвиђа опорезивања капитала путем увођења изворног пореза од најмање 20% у свим државама ЕУ, или пак као алтернативу контролна обавештавања чланица ЕУ. На тај начин би се осигурала координација међу државама чланицама ЕУ¹¹.

Што се тиче индиректних пореза који се превасходно односе на потрошњу (овде је наравно укључен Порез на додату вредност) упутно је да се изврши минимална хармонизација, како би се ограничио шопинг-туризам због прекомерног разликовања у ценама.

¹⁰ Mathis, Alexandre (2004) "VAT Indicators," Working Paper No. 2/2004, Directorate-General Taxation and Customs Union, European Commission, April

ЗАКЉУЧАК

Од како је јануара 1999. формирана ЕМУ, економско-политички оквири функционисања ЕУ значајно су се променили. Један од највећих наспораума је тај да је Европска Унија у области економске уније другачије уређена него у области монетарне уније. Као економска унија, унутрашња тржиште Европске заједнице почива на децентрализованој основној структури заједнице. У складу са тим, али и у складу са принципом субвенционисаности, за економску политику су у првом реду одговорне земље чланице Европске Уније. Осим у области спољнотрговинске, пољопривредне и регионалне, структурне и кохезивне политике, на Европску заједницу уговором нису пренете никакве надлежности за креирање централизоване економске политике. Државе чланице нити су биле нити су спремне да Заједници уступе свеобухватну сувереност, на пример у областима пореске, социјалне или инфраструктурне политике. Насупрот томе, Монетарна Унија, према уговору из Мастрихта је централистички уређена. Државе чланице су свој национални суверенитет у области новчане политике и политике девизног курса уступиле Европској централној банци и Европском савету, у обиму у ком је он надлежан за политику девизног курса према члану 111 Уговору о оснивању Европске Заједнице. На основу пакта стабилности и раста, утемељеном у члану 104 Уговору о оснивању Европске Заједнице за чланице монетарне уније, такође постоје ограничења у погледу њихове буџетске политике.

ЛИТЕРАТУРА

1. Timothy Bainbridge The Penguin Companion to European Union- third edition, , Penguin, London, 2003
2. The Treaty on European Union (Maastricht Treaty), Maastricht, The Netherlands, 1991.
3. Basic Principles for Development of Economies, Council of Europe- Department for External Relations, 2000

4. Annacondia, Fabiola and Walter van der Corput (2003) "Overview of General Turnover Taxes and Tax Rates," VAT Monitor, March/April
5. Mathis, Alexandre (2004) "VAT Indicators," Working Paper No. 2/2004, Directorate-General Taxation and Customs Union, European Commission, April
6. Ugovor o Evropskoj Uniji (Povelja iz Mاستrihta)

